

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА БАЛКАНИСТИКА С ЦЕНТЪР ПО ТРАКОЛОГИЯ „ПРОФ. АЛЕКСАНДЪР ФОЛ”

София 1000, ул. Московска 45, тел./факс: +359 2 980 62 97, e-mail: ibct@balkanstudies.bg

До Министъра на образованието и науката

Копие до: Комисията по образованието и науката на НС

Копие до: ОС на БАН

Копие до: Председателя на БАН

Копие до: Средствата за масова информация

ОТВОРЕНО ПИСМО

от Общото събрание на учените

от Института за балканистика с Център по тракология при БАН

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

В годината, когато България отбеляза 1150 години от смъртта на славянския първоучител и съпокровител на Европа св. Константин Кирил Философ, а Българската академия на науките, правоприменик на Българското книжовно дружество, чества своя 150-годишен юбилей, изразяваме своята загриженост и тревога относно приетите напоследък в национален и академичен мащаб критерии за количествена оценка на публикациите в областта на хуманитаристиката.

Според официалната интернет страница на БАН „Мисията на Българска академия на науките е да провежда научни изследвания в съответствие с общочовешките ценности, **националните традиции и интереси**, да участва в развитието на световната наука, да изучава и умножава материалното и нематериалното **културно-историческо наследство на нацията**.“ Същото е заявено императивно в **чл. 2 от Закона за БАН** и в **чл. 2 от Устава на БАН**:

Българската академия на науките участва в развитието на науката в съответствие с общочовешките ценности, националните интереси и целите, определени в Националната стратегия за научни изследвания, приета от Народното събрание. Със своята дейност Българската академия на науките съдейства за умножаване на духовните и материалните богатства на българския народ. (Закон за БАН, чл. 2, ал. 1)

В БАН се извършва научна дейност в съответствие с общочовешките ценности, националните традиции, интереси и приоритети. Тя участва в развитието на световната наука и съдейства за умножаване на духовните и материалните ценности на нацията. (Устав на БАН, чл. 2, ал. 1)

Съществен инструмент в осъществяването на тази мисия е системата от показатели за оценка на научния продукт и обвързаните с тях стимули за развитие на водещите и стратегически важните изследователски направления. За да може тази система наистина да изпълнява възлаганите ѝ функции, тя трябва да бъде съобразена, от една страна, с равнището на световната наука, от друга – със спецификата на различните научни области, а от трета – с потребностите на българското общество. Наложена през последните две години в БАН система („Критерии и показатели за оценка на научноизследователската дейност“) и утвърдените от МОН „Критерии и показатели за оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от организациите“ към Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“, отразяват добре утвърдените в световен мащаб индикатори за определяне на водещите публикации в сферата на природните науки. Механичното им прилагане обаче при оценката на продукцията на хуманитаристиката не само създава изкривена представа за стойността на едно или друго изследване в науките от този раздел на познанието, но и оказва негативно, дори деформиращо въздействие върху публикационната активност на учените, чийто обект на изследване има регионален, а не глобален характер.

Още през 2014 г. е приет т.нар. Лайденски манифест, в който ясно се заявява, че критериите за измерване трябва да са съобразени с мисията на съответните научни области, защото те (критериите) оказват вторично въздействие върху развитието на научните изследвания. Специално внимание се отделя на хуманитарните науки и по-точно на проучванията с регионално значение, като се подчертава трудността те да попаднат в англоезичните списания и предпочитащите абстрактна или американска проблематика бази данни.

Колкото по-тясно регионална е дадена проблематика, толкова по-малка е вероятността тя да представлява интерес за глобалната научна общност и съответно да намери място на страниците на малкото хуманитарни списания в Scopus или Web of Science, голямата част от които са англоезични и още по-лошо – американоцентрични по тематика. В повечето случаи изследването трябва да бъде компаративно със западноевропейски или американски елемент, за да попадне във включени в тези бази списания. А това силно стеснява достъпа на проучванията в областта на българския език, литература, история и култура, а също и на Балканите като непосредствен исторически, политически и културен контекст за тяхното формиране и реализация.

Освен това съответните световни системи за реферирание и индексирание налагат като „техническо“ изискване към списанията транслитерирането на всички цитирани в публикациите заглавия, които не са на езици, използващи латиницата. Дори да оставим настрана безполезността на подобно удвояване на библиографския апарат, защото става дума за научна литература, която специалистите в дадената област четат без проблем в оригинал, остава фактът, че това изискване **дискриминира кирилицата**, обявена за трета официална графична система в Европейския съюз.

Стремежът на всяка цена публикациите на учените хуманитаристи да бъдат включени в Scopus или Web of Science е безсмислен и от гледна точка на това, че и в момента научните текстове от тази област на знанието, издавани в България в списания, тематични сборници или като отделни монографии, минават през сериозно научно рецензиране от членовете на съответните редколегии и външни експерти или се обсъждат в компетентните по проблематиката научни звена и съвети. Това е достатъчна гаранция за легитимността и качеството на тези публикации като приноси в даденото научно поле.

Трайното прилагане в областта на българската хуманитаристика на система, която толерира публикуването в списания с небългарски тематичен фокус, но изпълняващи изискванията на Scopus или Web of Science, ще доведе до няколко крайно негативни последици за българската наука:

1. Отказ от разработване на тясно национални и регионални въпроси и пренасочване към въпроси на световната история и големите езици, литератури и култури. Това на практика ще попречи на БАН да изпълнява своята мисия в тази нейна част, която е обвързана с интересите на българското общество и изследването на културно-историческото наследство на нацията.
2. Приоритетното публикуване на английски език в чужда периодика ще направи по-слабо достъпни съответните изследвания за широките български среди. Липсата на сериозна научна продукция на български език ще отвори още пространство за псевдонаучните публикации в интернет, които ще формират мненията и представите на извъннаучните кръгове в България.
3. Крайният резултат от налаганата дискриминационна политика към публикациите в български издания – сборници, списания, монографии – ще превърне българската хуманитаристика – в частност хуманитарните специалности в БАН, институция, която все още е водещ научен, духовен и експертен център на България – в “кула от слонова кост” с “прозорци” само към Западния свят без интерес към специфичните проблеми на родната история и настояще, на българския дух и неговите постижения в миналото и днес. А от такава хуманитаристика едва ли ще имат нужда българското общество и българската държава.

ЕТО ЗАЩО НАСТОЯВАМЕ за промяна в цялостната политика по отношение на хуманитаристиката, отчитаща спецификите на тази област и по-конкретно на критериите за количествена оценка на хуманитарни научни публикации, които да бъдат съобразени с мисията на съответните дисциплини, а именно:

1. ПУБЛИКАЦИИТЕ В СПИСАНИЯ, КОИТО СА РЕФЕРИРАНИ В ERIN+, да се оценяват равностойно на публикациите, реферирани в Scopus и Web of Science;
2. да се създаде БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА БАЗА ДАННИ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ИЗДАНИЯ, придружена от съответна система за проследяване на цитиранията, която да бъде равностойна на чуждестранните по отношение на наукометрията в областта на хуманитаристиката;
3. да се създаде СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ АКАДЕМИЧНИ ИЗДАТЕЛСТВА и всички публикувани от тях издания да получават най-висока оценка.

София, 23.04.2019 г.